

Heech yn it Grien

Groenplan voor de bebouwde kom van Heeg

20 april 2017
Freya Zandstra
Lucie Gelderblom

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding.....	3
1.2 Werkwijze.....	3
1.3 Leeswijzer.....	4
Hoofdstuk 2 Uitgangspunten voor een groen Heeg	5
2.1 De waarden van natuur.....	5
2.2 De dorpsvisie: Dream fan in doarp.....	6
2.3 Heeg in het verleden; Heech fan Alds.....	8
2.4 Heeg nu.....	11
2.5 Zeven groenplan regels.....	12
Hoofdstuk 3 Beleidskaders	13
3.1 Landelijke wet- en regelgeving.....	13
3.2 Kaders Gemeentelijk beleidsplan Openbaar Groen.....	13
3.3 Kaders Bomenbeleidsplan.....	14
3.4 Visie ruimtelijke kwaliteit Nationaal Landschap Zuidwest-Fryslân.....	15
3.5 Duurzaamheidsvisie.....	15
3.6 Conclusie.....	15
Hoofdstuk 4 Inrichtingsplan	16
4.1 Resultaten bewonersbijeenkomsten.....	16
4.2 Het inrichtingsplan.....	17
4.3 Afspraken tussen het dorp en de gemeente.....	18
4.4 Overige aandachtspunten.....	18
Hoofdstuk 5 Uitvoeringsplan	19
5.1 Planning.....	19
5.2 Afstemming en samenwerking.....	20

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De notitie 'Heech yn it grien' omvat een groenplan voor de publieke ruimte van Heeg, samengesteld door vertegenwoordigers van de dorpsstuingroep en Plaatselijk Belang Heeg in samenwerking met de inwoners van het dorp en de afdelingen Beheer Openbaar Groen en Beleid Ruimtelijk Beheer en Duurzaamheid van de gemeente Súdwest-Fryslân.

Doel is Heeg weer een groen gezicht te geven, conform de dorpsvisie van Heeg.

Het aanzicht van Heeg is de laatste tien jaar als gevolg van bouwactiviteiten, reconstructies en uitbreidingen aanzienlijk minder groen geworden. Het verwijderen van enkele grote bomen op particuliere en gemeentelijk gronden in de winter van 2015/2016 en het verwijderen van bosschages in het buitengebied van Heeg waren aanleiding voor bewoners om zich te mobiliseren en zich sterk te maken voor een herplantplan. Daarbij streven wij naar een betere groene inrichting met ruimte voor groot groen, klein groen, eetbaar groen, inheems groen, groenbewoners en samenhang tussen al die soorten groen. Daarnaast willen we met het Groenplan de inwoners van Heeg bewuster maken van het belang van openbaar groen en natuur, en een betere onderlinge communicatie en samenwerking tussen de gemeente en het dorp tot stand brengen.

1.2 Werkwijze

Om tot een breed gedragen Groenplan voor Heeg te komen, zijn de volgende processtappen doorlopen:

1. Inventarisatie inhoudelijk kader
2. Formuleren uitgangspunten en vormgeven eerste inrichtingsschets
3. Toetsen van de inrichtingsschets (met onderliggende uitgangspunten) aan het dorp
4. Verwerken reacties tot eindversie groenplan
5. Presentatie Groenplan

Bij de totstandkoming van 'Heech yn't grien' is de inwoners gevraagd mee te denken over de algemene uitgangspunten voor het openbaar groen in Heeg en over de gebruiksfuncties van dit groen. Daarnaast zijn de kansrijke plekken voor de aanplant van (vervangende) grote bomen en de wensen voor de inrichting van perken en plantsoenen geïnventariseerd. Dit gebeurde op twee manieren: via bijeenkomsten en via het digitaal platform Samen Súdwest-Fryslân (www.samensudwestfryslan.nl).

Op 15 februari 2017 vond een bijeenkomst plaats in het dorps huis om de algemene uitgangspunten en de eerste inrichtingsschets te toetsen en aan te vullen. Op 2 maart konden belangstellenden tijdens een inloopavond nogmaals reageren op de inmiddels aangepaste schetsen, nu vooral op buurtniveau.

Ook via het digitaal platform Samen Súdwest-Fryslân (www.samensudwestfryslan.nl) konden bewoners op de verschillende concepten reageren.

Op basis van het definitieve Groenplan hebben het dorp en de gemeente herplant- en samenwerkingsafspraken gemaakt. Het definitieve groenplan is aan het dorp gepresenteerd tijdens de jaarvergadering van Plaatselijk Belang Heeg op 20 april 2017.

Gedurende de gehele planvorming vond voortdurend afstemming plaats tussen de trekkers uit Heeg (Freya Zandstra en Lucie Gelderblom), Plaatselijk Belang Heeg en vertegenwoordigers van de

gemeente (Gosse de Jong, Ate Johan Feenstra en Harm Heijnsman (beheer en onderhoud groen), en Douwe de Groot (beleid groen).

1.3 Leeswijzer

In deze notitie formuleren we eerst, in hoofdstuk 2, de wensen en uitgangspunten van het dorp waaraan het groenplan voor Heeg moet voldoen. Dit hoofdstuk sluit af met 'de zeven regels' voor de groene inrichting van Heeg.

In hoofdstuk 3 kijken we vervolgens of deze regels in lijn zijn met de beleidskaders van de verschillende overheden of dat er spanningsvelden zijn. In hoofdstuk 4 wordt de inrichtingsschets van de groene ruimte gepresenteerd zoals die met de zeven regels in de hand is gemaakt samen met het dorp.

De notitie sluit af met een uitvoeringsplan en afspraken tussen de gemeente en het dorp.

2.2 De dorpsvisie: Dream fan in doarp

Leidend in het nadenken over de groene inrichting van de publieke ruimte in Heeg is de duurzame dorpsvisie 'Dream fan in doarp' uit 2012. De visie heeft betrekking op de termijn 2013-2025 en stelt zich een duurzame ontwikkeling ten doel. In dit stuk spreken de Hegemers de wens uit om in een harmonieus evenwicht te leven met de natuurlijke omgeving in en om het dorp en om veel ruimte te geven aan de natuur. Waar het gaat om openbaar groen vertaalde in 2013 deze duurzame grondslag zich in de volgende beelden voor 2025:

Groene uitstraling: Heeg heeft een veel groenere uitstraling gekregen. Naast het openbaar groen binnen de bebouwde kom zijn ook de entree van het dorp, de bedrijventerreinen en de vakantieparken aantrekkelijker en groener ingericht. Dit heeft een positief effect op het imago van Heeg.

Bloeiende trefpunten: Van het terrein voor It Heechhus is een groene en aantrekkelijke ontmoetingsruimte gemaakt. Bewoners en toeristen maken er graag gebruik van. In de Groen(t)e beweegtuin achter Talma State werken inwoners van Talma State, de basisschoolleerlingen van Heeg en geïnteresseerde dorpsbewoners samen aan een bloemen- en groentetuin. Ook voor de dorpsgenoten die zelf niet graag tuinieren, is het een gezellige ontmoetingsplek. Na de verbouwing zijn ook in de buitenruimte rond Talma State de uitgangspunten van de dorpstuin toegepast. Het terrein biedt ruimte aan eetbaar en natuurlijk groen en is fijn om in te vertoeven voor zowel mens als dier. Ook in de woonbuurten zijn er groene trefpunten ingericht, groene oases waarin gespeeld en gerecreëerd kan worden.

Wateroevers: Door alle mogelijkheden die zich voordeden aan te grijpen, zijn ook veel wateroevers natuurlijker geworden. It Wetterskip en de gemeente hebben er enthousiast aan meegewerkt. Vlakbij It Heechhûs is de geplande herstructurering van It Eilân tot uitvoering gekomen. Het nieuwe stuk openbare oever, waar veel wandelaars gebruik van maken, heeft de dorpsentree vanaf het water een stuk aantrekkelijker gemaakt en het dorp weer iets meer verbonden met het Heegermeer.

Groene (wandel)routes: Heeg is niet alleen een dorp waar het goed toeven is als je van water(sport) houdt maar je kunt er ook lekker wandelen over de groene wandelroutes binnen en buiten het dorp of rustig op een bankje of uitkijkpunt van de groene omgeving en het uitzicht genieten. In de natuurzone langs de Wiide Wymerts leidt een wandelpad tot een mooi uitzichtpunt bij de kruising van de Wiide Wymerts en de Jeltsleat. Met die natuurzone heeft Heeg een mooie landschappelijke inpassing gekregen aan de oostkant.

Natuurlijk vriendelijk beheer: Het openbaar groen wordt op natuurlijke wijze beheerd. Chemische middelen voor het tegengaan van onkruid worden in het dorp niet meer gebruikt, niet door individuele bewoners, niet door bedrijven, niet door de gemeente. De wetenschap dat dit beter is voor de natuur én voor onszelf heeft ervoor gezorgd dat bewoners en bedrijven met andere ogen naar de openbare ruimte en het openbaar groen zijn gaan kijken en een wat natuurlijker begroeiing juist zijn gaan waarderen.

Tuinen: Geïnspireerd door het steeds groener worden van de openbare ruimte zijn steeds meer mensen op eigen erf met groenactiviteiten aan de slag gegaan. Groente en fruit, bloemen, bijen- en vlinderplanten, takkenstapels voor egels, heggen en struiken voor vogels; voor elk wat wils.

Heempark: De educatieve functie van het Heempark is uitgebreid. Nog steeds is het een belangrijk steunpunt binnen de gemeente voor duurzaamheidseducatie op basisscholen en de mogelijkheden van het Heempark zijn nu ook opgenomen in arrangementen van lokale ondernemers. De samenhang met de natuurwaarden en het groen in de rest van Heeg is sterk toegenomen.

2.3 Heeg in het verleden; Heech fan Alds

Een andere bron van inspiratie voor het groenplan is het verleden van het dorp. Welke soorten groen kwamen vroeger in het dorp voor, op welke plekken en wat vertelt ons dat? Een van de bronnen die we daarvoor geraadpleegd hebben is het dorpsarchief van Heech fan Alds. Aan de hand van historische foto's hebben we ons een beeld kunnen vormen van het vroegere Heech yn't grien. Daarbij vallen een aantal dingen op.

In de dichtbebouwde dorpskom (Harinxmastrjitte, Bûterhoeke en Tsjerkebuorren) was zo weinig ruimte over dat het groen in dit stuk van het dorp slechts kon bestaan uit leilindes, die ondanks de beperkte ruimte talrijk waren. Deze stonden bijvoorbeeld op het plein tussen Harinxmastrjitte en Bûterhoeke, rondom de Hervormde Kerk, voor enkele (terugspringende) gevels aan de Harinxmastrjitte. Zij gaven de Buorren een groen aanzicht. Waar nu de huizen op de Bûterhoeke betegelde binnenplaatsjes hebben, was dat vroeger gras. Daar op de 'bleek' werd de was te drogen gelegd.

Op de kade van de Syl waren enkele overtuinen, kleine perken afgezet met hekwerk, die in gebruik waren bij de bewoners van de Syl.

Meer naar de randen van de bebouwing langs de Nijedyk en de Skatting was volop ruimte voor grote bomen, al dan niet op eigen terrein. Ook hier was weer de linde een veelvoorkomende boom. Zo stonden langs de Nijedyk grote lindebomen.

Bomen hadden veelal een monumentaal karakter. Zo stond op de Skatting, waar nu de metasequoia van Skatting 57 het beeld bepaalt, een indrukwekkende paardenkastanje waar oudere Hegemers vandaag de dag nog warme herinneringen aan hebben omdat ze er grote bergen kastanjes onder vandaan raapten. Eind jaren vijftig moet deze boom zijn gekapt.

Waar nu het parkeerterrein tussen Harinxmastrjitte en Pharshoeke ligt, was in de jaren vijftig en zestig een parkje met een muziektent. Dit parkje was een groene oase in het dichtbebouwde

dorpshart, met grote bomen, gras en bankjes. Er was nog geen brug over It Sypke en dus geen doorgang naar het meer, het parkje keek uit over het weiland tussen dorp en meer (nu passantenhaven). Het parkje was eerder eigendom van dokter Douwe de Witte en is in 1968 omgevormd tot parkeerterrein. In de tijd dat het een publiek toegankelijk park was, stond er een muziektent waar volop optredens werden gegeven. Zo speelde het muziekkorps Crescendo er veel en traden er vaak artiesten op zoals het vermaarde Friese duo Tetman en Jaring. De tent droeg een bord met de naam 'Nea Tocht'.

Veel particuliere erven waren aan de waterzijde voorzien van wilgen (langs It Sypke bijvoorbeeld).

In de wijken die na de jaren vijftig zijn bijgebouwd was weinig ruimte voor openbaar groen. De boomkeus werd exotischer. Zo werd in de jaren zestig en zeventig de Tollewei beplant met Japanse kers, die in het voorjaar voor een wolk van roze bloemen zorgde. Enkele van deze bomen zijn nog behouden gebleven.

In de afgelopen jaren zijn ook uit particuliere tuinen veel grote bomen verdwenen. Op deze foto uit de kerktoren van de Rooms-katholieke kerk uit 2003 biedt Heeg een groener aanblik dan op dit moment. Een groot aantal van de bomen die hier zichtbaar zijn, zijn sindsdien gekapt.

2.4 Heeg nu

Omdat de veranderingen in de openbare ruimte vaak geleidelijk zijn gegaan en zij hebben plaatsgevonden over een lange periode, valt de totale verandering niet zo op. Het referentiekader verschuift immers steeds met de veranderingen mee. De terugblik in het verleden in de vorige paragraaf leert ons dat er in de loop van de tijd veel 'oud' groen uit het dorp verdwenen is. Natuurlijk is er ook nieuw groen bij gekomen maar per saldo is de verhouding tussen groen en bebouwing opgeschoven ten nadele van het groen.

Terug naar het verleden kunnen we niet en dat willen we ook niet. Wat we wel kunnen, is het Heeg van nu bekijken en het groen op een eigentijdse en duurzame manier aanvullen daar waar mogelijk. Bijzonder aandachtspunt daarbij is het herplanten van bomen ter vervanging van de grote bomen die in 2015 en 2016 werden verwijderd in het kader van achterstallig onderhoud en de uitvoering van projecten.

It Eilân met de in 2016 gekapte wilgen langs de toegangsweg. Met het kappen van deze wilgen verloren ransuilen en beschermde vleermuizen een belangrijke rustplaats.

Enkele jaren geleden initieerden de Verenigde Naties een internationale studie naar de economische betekenis van biodiversiteit en ecosysteemdiensten, The Economics of Ecosystems and Biodiversity (TEEB). Ook Nederland doet hieraan mee en voerde onder andere de studie TEEB-stad uit. Een belangrijke conclusie uit deze studie is dat de verwachte maatschappelijke baten van groen en water 1,5 tot 2 keer hoger zijn dan de maatschappelijke kosten. Of anders gezegd: groen loont, ook financieel gezien!

Stelregel die in het kader van TEEB gehanteerd wordt is dat het groen, blauw, rood en grijs zich in gelijke delen tot elkaar verhouden. Groen staat voor beplanting, rood voor bebouwing, blauw voor water en grijs voor infrastructuur. Dus ook in de bebouwde omgeving van Heeg beveelt de methode TEEB 25% groen aan. In de bebouwde kom van Heeg is 11 hectare openbaar groen aanwezig. Als daarbij opgeteld wordt de oppervlakte van het Heempark, telt Heeg 23 hectare groen. Uitgaande van een totale oppervlakte van naar schatting 140 hectare voldoet dit niet.

Heeg 2016	
Bomen	854 stuks
Heester	7000 m2
Rozen	500 m2
Vaste planten	400 m2
Gazon	5,5 hectare
Berm / Kruidenrijk gras	1,5 hectare
Sportveld	1,8 hectare
Bosplantsoen	1,4 hectare

2.5 Zeven groenplan regels

Op basis van alle voorgaande informatie zijn, met het oog op de toekomst en het welbevinden van alle Hegemers, zeven regels geformuleerd voor de inrichting van het openbaar groen in Heeg:

1. Bij voorkeur gebruiken we inheemse soorten en leggen we natuurlijke graslandjes, oevers en bermen aan. Binnen de bebouwde kom maken we ook gebruik van gecultiveerde plantensoorten, altijd met een natuurlijke uitstraling.
2. De beplanting moet aansluiten bij het cultuurhistorisch landschap.
3. Bomen en ander groen moeten de kans krijgen volwassen te worden, de aanplant moet duurzaam zijn, met oog op de toekomst.
4. Het openbaar groen is om van te genieten: om te spelen, te eten, te wandelen en te plukken, of gewoon naar te kijken. De beplanting is levendig en brengt kleur en vrolijkheid.
5. De beplanting is insectvriendelijk, vol met bij- en vlinderlevendigheid.
6. Het openbaar groen is makkelijk te onderhouden en bij het onderhoud wordt geen gif gebruikt.
7. Bij elkaar moet het groen voldoende massa en samenhang hebben, de groene zones en hun functies zijn onderling verbonden om zo hun ecologische waarde te versterken.

De 7 groenregels van Heeg

Hoofdstuk 3 Beleidskaders

In dit hoofdstuk zijn de bestaande beleidskaders voor openbaar groen geïnventariseerd. Staan zij haaks op de uitgangspunten van Heeg of ondersteunen zij die juist?

Zo is er landelijke wetgeving die van toepassing is op de inrichting van openbaar groen:

- Wet Natuurbescherming (waarin de Flora- en Faunawet en de Boswet zijn opgegaan)
- Omgevingsvergunning (veiligheidsinspectie en kapvergunning)
- Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen

Op gemeentelijk niveau is de ontwikkelingslijn voor de groene publieke ruimte uitgezet in het gemeentelijk beleidsplan Openbaar Groen uit 2013. In het gemeentelijk Bomenbeleidsplan uit 2012 is vastgesteld hoe de gemeente met bomen om wil gaan. De Visie Ruimtelijke Kwaliteit geeft aan hoe de gemeente zorg draagt voor het behoud van het Súdwest-Fryske landschap. Ook de gemeentelijke duurzaamheidsvisie 'Op-stap nei duorsumens' is relevant.

3.1 Landelijke wet- en regelgeving

De Wet Natuurbescherming verbiedt het schade toe te brengen aan beschermde soorten. Bomen waarin beschermde vogel- en andere diersoorten rusten of nestelen mogen niet worden gekapt of verstoord. In deze wet staat ook omschreven dat het bosareaal in stand wordt gehouden. Dit heeft betrekking op bomen buiten de bebouwde kom als er meer dan 20 bomen op een rij staan of als bomen samen meer dan 10 are beslaan.

De omgevingsvergunning heeft de vroegere kapvergunning vervangen. Middels geregelde controles worden gevaarlijke situaties (dreigende takkenval, ziekte) voorkomen. Middels een bomenregister worden monumentale en bijzondere bomen beschermd voor kap.

Speeltoestellen moeten voldoen aan het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen. De beheerder is verantwoordelijk voor beheer en onderhoud en documentatie door middel van een logboek.

3.2 Kaders Gemeentelijk beleidsplan Openbaar Groen

Openbaar groen is van grote sociale, ecologische en economische waarde, stelt de gemeente Súdwest-Fryslân, omdat een gezonde natuurlijke omgeving oplossingen kan bieden voor vraagstukken op het gebied van veiligheid, leefbaarheid, economie en duurzaamheid. Mede hierom:

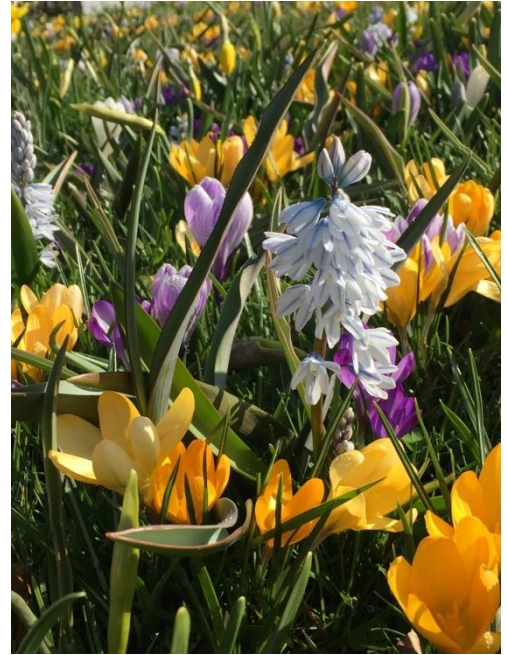
- Een groene buurt biedt een prettige woon- en leefomgeving met veel gelegenheid voor sociaal contact. De aanwezigheid van groen biedt gelegenheid tot ontmoetingen en bevordert zo de sociale cohesie en daarmee de veiligheid.
- Een groene buurt is leefbaar omdat groen ontspanning en speelgelegenheid biedt. Groen nodigt uit tot bewegen en is goed voor de luchtkwaliteit.
- Een groene buurt is welvarender, want groen is goed voor de lokale economie en het vestigingsklimaat, omdat groen bezoekers lokt. Toeristen, dagjesmensen en winkelend publiek komen graag naar plaatsen met veel bomen en ander groen. Woningen in een groene buurt zijn 10 % meer waard.
- Een groene buurt biedt plaats aan grote hoeveelheden planten en dieren, vanwege het rijke scala aan biotopen in de bewoonde omgeving. Een rijke biodiversiteit heeft een positief effect op de bewoners.

In Súdwest Fryslân beheert de gemeente ruim 1000 hectare groen.

Als kaders stelt de notitie

1. Onderhoud en beheer op duurzame wijze en streven naar zo hoog mogelijke biodiversiteit
2. Onderhoud op gemiddeld basisniveau, met differentiatie per onderdeel
3. Zo groot mogelijke betrokkenheid inwoners bij groenbeheer
4. Lagere beheerkosten en effectieve beheersmethoden
5. Inzet op social return: winst uit sociaal oogpunt als gevolg van investering

Bij beheer van het groen gebruikt de gemeente al een aantal jaren geen chemische middelen meer, vanaf 2016 ook niet meer op verhardingen.

3.3 Kaders Bomenbeleidsplan

In de notitie stelt de gemeente Súdwest Fryslân dat bomen voor een groot deel de kwaliteit van de openbare ruimte bepalen. In de gemeente staan ruim 50.000 geregistreerde bomen, die samen een grote waarde vertegenwoordigen. Doel van het Bomenbeleid is

- een gevarieerd en gezond bomenbestand, afgestemd op het landschap en de dorpen van Súdwest Fryslân
- een optimale ontwikkeling van bomen mogelijk maken
- beeldbepalende, bijzondere en monumentale bomen beter beschermen

Bomen zijn onmisbaar voor een gezonde samenleving¹, in economisch en ecologisch opzicht. De waarde van het gunstige effect van bomen door vermindering van gezondheidszorgkosten in Nederland, bedraagt miljarden euro's. Bomen in de buurt van huizen, in wijken en op bedrijventerrein verhogen de waarde van het onroerend goed met 10 procent.

Boerenerven worden gezien als groene oases in het landschap. Plaatselijk zijn kenmerkende dorpsilouetten met kerktorens en bebouwing verdwenen in te zware begroeiing. Op andere plaatsen is de verhouding groen (boomkroon), rood (dakpan) zoekgeraakt en is meer aankleding met groen nodig.

Als bomen niet voldoende gunstig staan, kan overlast ontstaan door wortelopdruk, bladluis-afscheiding, verlies van daglicht en uitzicht, bladval, angst voor vallende takken, vrucht- en zaad-val en hinder van pollen. Verwacht wordt dat boomziekten in de toekomst meer schade aan bomenbestand gaan veroorzaken. Tenzij een boom is opgenomen in het gemeentelijk bomenregister of deel uitmaakt van een beschermenswaardig groencluster, mag deze gekapt worden zonder nadere toestemming van de gemeente.

Voor elke gekapte boom wordt een boom teruggeplant. Door middel van een bomenbalans wordt kap en herplant bijgehouden. Herplant hoeft niet op de dezelfde plek. Dunnen van bosplantsoen valt niet onder herplantplicht. Als een derde schade toebrengt aan gemeentelijke bomen wordt deze schade aan de veroorzaker doorgerekend en in herplant geïnvesteerd.

Uitgangspunten voor nieuw beleid:

- Juiste boom op juiste plek
- Kwaliteit gaat voor kwantiteit
- Voldoende ruimte voor ondergrondse groei
- Beheerbewust ontwerpen
- Bescherming van bomen

In uitvoering leidt dat tot:

- Bij onderhoud of vervanging meer aandacht voor groeikansen
- Terughoudend of slechts heel zorgvuldig planten in verharding
- Boomaccenten in overhoeken en rotondes
- Gevarieerd bomenbestand, dus minder uitval bij ziektes
- Versterken boomstructuren langs wegen en waterlopen

Veiligheid voor alles is het belangrijkste uitgangspunt: dat wordt bereikt door controles en goed onderhoud. Bij overlast geldt de vuistregel: de gemeente neemt maatregelen om de overlast te beperken, maar stelt het belang van de boom boven dat van de degene die hinder heeft van de boom als gevolg van bladval of schaduw.

3.4 Visie ruimtelijke kwaliteit Nationaal Landschap Zuidwest-Fryslân

Heeg ligt in het veen- en merengebied, met een omringend landschap dat wordt gekenmerkt door openheid, weidsheid en verdichting van bebouwing en begroeiing in de vorm van dorpen, buurtschappen en boerenerven. Wegen hebben soms laanbeplanting. Kenmerkende boomsoorten zijn iep, es, populier, wilg, els en berk. Binnen bebouwing ook linde, buiten bebouwing els, zachte berk en lijsterbes. Streven is de beplanting bij dorpen en op erven te versterken.

3.5 Duurzaamheidsvisie

Súdwest Fryslân stelt zichzelf in deze visie uit 2012 ten doel meer in menselijke basisbehoeften te voorzien, de bodem minder uit te putten, minder schadelijke chemische stoffen te gebruiken en de natuur minder aan te tasten. Die doelen worden bereikt door zelf het goede voorbeeld te geven, kennis te delen en burgers en bedrijven te ondersteunen bij verduurzaming van dagelijks activiteiten. Súdwest Fryslân streeft naar een Griene Mienskip: een veilige, duurzame samenleving die zorgdraagt voor gezonde ecosystemen met schone lucht, schoon water en een gezond klimaat. Recreatie en landbouw worden met elkaar in balans gebracht om de biodiversiteit en marktsituatie te verbeteren. Gezonde gesloten kringlopen zijn de basis voor een 'biobased economy'.

3.6 Conclusie

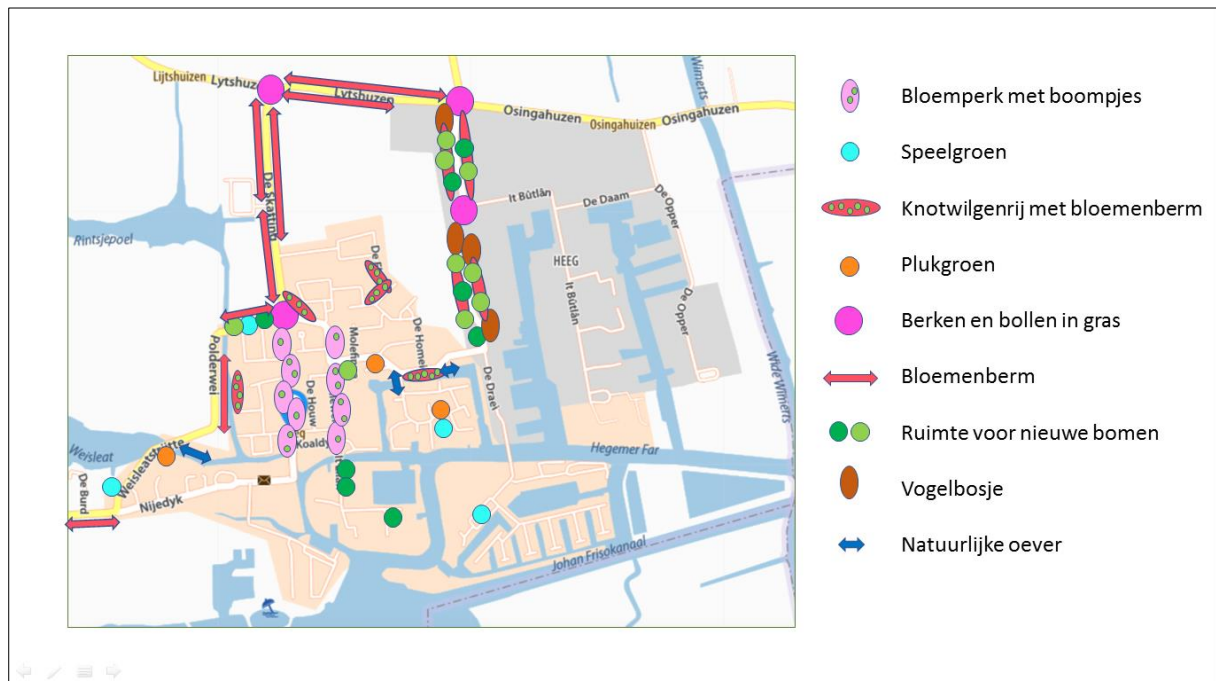
Zowel het gemeentelijk als het landelijk beleid, vormen een steun in de rug voor het toekomstbeeld van het Hegemer openbaar groen uit de dorpsvisie In Dream fan in Doarp. Er zitten geen elementen in die de zeven regels van Heeg in de weg staan.

Hoofdstuk 4 Inrichtingsplan

4.1 Resultaten bewonersbijeenkomsten

Om animo onder de bewoners van Heeg te genereren voor het meedenken over de groene inrichting van het dorp en het bijwonen van de bijeenkomst op 15 februari is huis aan huis een uitnodiging bezorgd (bijlage 1). Bij deze eerste bijeenkomst waren 25 inwoners aanwezig met daarnaast de twee initiatiefnemers en vijf vertegenwoordigers van de gemeente Súdwest-Fryslân.

Allereerst werden de bouwstenen uit hoofdstuk 2 gepresenteerd resulterend in de zeven groenregels van Heeg. De aanwezigen stemden unaniem met deze groenregels in. Vervolgens werd een eerste schets van de inrichting gepresenteerd:

Voorzet inrichtingsschets Heeg yn it grien voor 15 februari 2017

De sfeerbeelden en groensoorten die bij de verschillende legenda-eenheden horen zijn opgenomen in bijlage 2.

In het tweede deel van de bijeenkomst gingen de deelnemers in kleine groepen aan de slag met het aanvullen van de inrichtingsschets. De deelnemers konden zich vinden in de sfeerbeelden en de concrete inrichtingsvoorzet. Daarnaast leverden zij een aanzienlijke lijst aanvullingen. Bij de aanvullingen, zie bijlage 3, valt vooral het grote pleidooi op voor meer bomen.

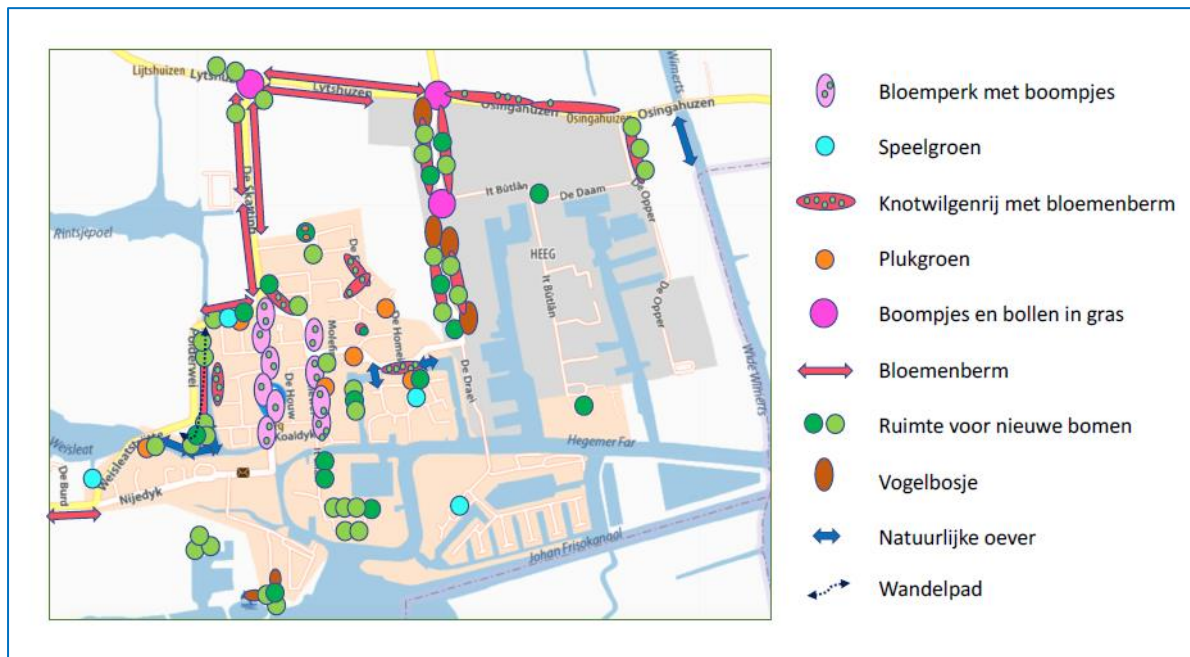
Voor de vervolgbijeenkomst op 2 maart waren alle bewoners van De Skatting huis aan huis uitgenodigd. Daarnaast waren ook inwoners van andere buurten welkom. Ruim 20 bewoners woonden de bijeenkomst bij. De aangepaste inrichtingsschets, met de aanvullingen van 15 februari, werd besproken en geaccordeerd. Daarna gingen de aanwezigen in twee groepen uiteen. De ene groep werkte het inrichtingsplan voor De Skatting verder uit, de ander groep ging aan de slag met hun eigen buurt (De Eker, It Gerstlan en De Simmerkrite). In beide groepen sloten medewerkers van de gemeente aan en in goede sfeer kwamen gezamenlijk gedragen afspraken tot stand.

Zo kon de gemeente gelijk na 2 maart aan de slag op de Skatting met de herstructurering van de parkeervakken en de plantenborders en op De Eker met het opkronen van bomen. Het verslag van de bijeenkomst op 2 maart is opgenomen in bijlage 4.

Een andere noemenswaardige opbrengst van deze bijeenkomst is het buurtbollenveld, een boomspiegel of grasveld waar buurtbewoners uitgebloeide bollen kunnen planten. Tussen buurt en gemeente worden daarover afspraken gemaakt, zodat bij het beheer rekening gehouden kan worden met de bollen. Een buurtbollenveld kan de betrokkenheid van de bewoners met het groen bevorderen en vergroot het recyclebaarheidsbesef.

4.2 Het inrichtingsplan

Op basis van de twee bijeenkomsten op 15 februari en 2 maart kwam het definitieve inrichtingsplan tot stand:

Toelichting

Bloemperk met boompjes: de Skatting en de Tollewei krijgen als centrale toegangswegen een kleurrijke, bloeiende beplanting met een natuurlijke uitstraling. Op de plekken waar voldoende planruimte is, worden bloeiende bomen geplant, waar mogelijk in een meerstammige groeivorm. Door te kiezen voor bomen met een uitbundige bloei wordt tegemoetgekomen aan de nostalgische gevoelens van veel Hegemers bij de Japanse kers die nog op een enkele plek te vinden is. Binnen de kaders van deze visie kiezen we voor soorten die inheems zijn of daar verwant aan zijn, zoals zoete kers, krentenboom en kroosjespruim.

Speelgroen: dit kan uiteenlopen van een speelobject van natuurlijke materialen tot een met gras begroeide bult grond, afhankelijk van wensen en inspanningen van de buurtbewoners.

Knotwilgenrij met bloemenberm: het behoud van de knotwilgen langs het water bij de Molefinne en het Skarspaed was een van de resultaten van de gesprekken waaruit dit

groenplan is voorgekomen. Het versterken van de waterkanten onder de knotwilgen zodat die vol bloeiende soorten als pijpekruid, rode klaver, boterbloem en koekoeksbloem komen te staan is een kwestie van beheer. Met gemaaide graspaden wordt de toegang tot afgemeerde boten in stand gehouden. Op de Eker worden in plaats van knotwilgen meerstammige krentenbomen geplant, ter vervanging van de suikeresoorns ter plaatse. Deze krentenbomen krijgen een ecologische boomvoet van voorjaarsbollen, margrietten en hoog gras, met een eigen maaibeheer.

Wandelpad: door een klaphek aan weerszijden van de polderdijk langs de rondweg te plaatsen en een gemaaid graspad open te houden, ontstaat eenvoudig een nieuwe wandelroute.

Voor meer toelichting bij de onderscheiden categorieën groen verwijzen we naar de bijlage.

4.3 Afspraken tussen het dorp en de gemeente

In dit plan staan alleen nieuwe of aan te passen groenelementen, het overige groen is niet in kaart gebracht. De nieuwe en aan te passen groenelementen zullen volgens de planning in Hoofdstuk 5 worden gerealiseerd. De sfeerbeelden die gekoppeld zijn aan de legenda-eenheden (bijlage 2) en de zeven groenregels van Heeg zijn daarbij richtinggevend. Het realiseren van delen van het inrichtingsplan zal altijd worden voorafgegaan door overleg met de omwonenden.

Op buurtniveau worden met bewoners deeluitwerkingen gemaakt. Deze afstemming met de buurt zal steeds in lijn met dit groenplan gebeuren. Richtsnoer in de afstemming met de buurt is dat afwijking van het plan alleen kan zolang dat meer natuurwaarde oplevert.

Mochten er ingrepen plaatsvinden in het overige groen dat niet in het inrichtingsplan is aangegeven, dan zal dit gebeuren in lijn van de zeven groenregels van Heeg, de legenda-eenheden en de bijbehorende sfeerbeelden.

Dit plan draagt zorg voor de herplant van bomen en ander verdwenen groen en draagt ook zorg voor het behoud van het bestaande groen: gezonde bomen worden niet gekapt.

Waar plukgroen en speelgroen op de kaart staan aangegeven, zal dit alleen gerealiseerd worden met instemming en medewerking van de omwonenden.

4.4 Overige aandachtspunten

De deelnemers aan de bijeenkomsten brachten ook punten naar voren die buiten de reikwijdte van dit groenplan vallen. Deze punten verdienen wel aandacht:

- De kruising Skatting-Tollewei-rondweg is onveilig. Graag overzicht en duidelijkheid creëren, borden weghalen, ander groen. Veel bijna-ongelukken!
- Langs de rondweg vanaf de kruising met de Skatting een stoep aanleggen.
- Zorg voor hergebruik van verwijderde planten.
- Bij haven hondenpoepbak en –zakjes op zichtbare plek plaatsen.
- Bij treurwilg Molefinne een bankje plaatsen.
- De Skatting: bestrating (wegdek en stoep) is in slechte staat na werk aan gasleiding.
- Straatverlichting: te fel, armaturen zijn gedateerd en overal anders, maak energiezuinig.
- Bloembakken in Harinxmastrjitte verfraaien of vervangen.
- Heempark: leg een parkeerplek aan bij de entree en verbeter de wandelpaden.
- Geef ruimte aan buurtcomposteren.
- Om een lokale voedselvoorziening te realiseren: bied ruimte aan een groentetuin a la Us Hof (Sibrandabuorren) ook voor restaurants en toeristen.

Hoofdstuk 5 Uitvoeringsplan

5.1 Planning

Dit groenplan wordt uitgevoerd in de periode 2017 – 2021 volgens onderstaande planning:

	2017		2018		2019		2020		2021		
alle 'donkergroene' bomen		aanplant		aanplant							
alle bloembermen (maaibeheer)		bijzaaien/ planten									
De Skatting	borders	aanplant bomen									
De Homeie (bij Linde)	gras	bollen									
De Eker	snoeien	boomkap en aanplant									
Rondweg (wandelpad maaien)	klaphekken plaatsen en pad maaien		wandelpad maaien								
It Gerslan		'zwemboom'									
Molefinne (bij brievenbus)		overleg met buurt	aanleg	aanplant bomen							
Molefinne (hoek)		aanplant boom									
Buurtbollenvelden (bewoners planten)		communicatie	comm. en planten		bollen planten		bollen planten		bollen planten		
De Homeie					overleg met buurt	aanleg	aanplant bomen				
Strandje		aanplant bomen en bosjes									
Tollewei					bomen en borders		schuift eventueel op, afhankelijk van bouwactiviteiten				
It Eilan		overleg met buurt	aanleg	aanplant bomen							
De Draei		aanplant bomen en vogelbosjes									
rotonde Lytshuzen	gras				bomen en bollen						
rotonde De Draei					bomen en bollen						
bollen overig											
entree Heempark		aanleg parkeerplekken	aanplant walnoot								
Djipsleatswei (speelgroen)		overleg buurt				aanleg					
De Opper			aanplant bomen								
Gouden Boaium					overleg met buurt	aanplant en aanleg					
Weisleat					overleg met buurt	aanplant en aanleg					
Natuurlijke oevers					aanleg						

De planning is onder voorbehoud, er kunnen zich onverwachte omstandigheden voordoen die aanpassing van de planning noodzakelijk maken.

5.2 Afstemming en samenwerking

Zowel het dorp als de gemeente is tevreden over de inhoud van dit groenplan én de manier waarop het tot stand is gekomen. Doordat lokale vertegenwoordigers het proces trokken en een brugfunctie vervulden tussen de inwoners en de gemeente, nam de betrokkenheid van het dorp bij het openbaar groen toe en kwam een breed gedragen resultaat tot stand dat aansluit bij de visie van het dorp. Ook leidde de werkwijze tot een beter onderling begrip tussen dorp en gemeente en tot een effectieve samenwerking.

Om deze positieve ontwikkelingen vast te houden is het van belang ook tijdens de uitvoeringsfase te zorgen voor een goede onderlinge afstemming en communicatie. Hierbij wordt gedacht aan:

- 2 tot 3 overlegmomenten per jaar tussen de lokale trekkers en de vertegenwoordigers van de gemeente.
- Regelmatige berichtgeving in de Sylboade over de uitvoering van het groenplan met daarbij aandacht voor het platform samensudwestfryslan.nl waar inwoners hun mening en ideeën kwijt kunnen.
- Het betrekken van de lokale trekkers bij de uitwerking van deelplannen op buurtniveau.

Of en onder welke voorwaarden deze vorm van samenwerking haalbaar is voor de betrokken personen is nog onderwerp van overleg.